

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS ERÄIDEN METSÄHALLITUKSEN JULKISTEN HALLINTOTEHTÄVIEN SUORITTEIDEN MAKSUISTA ANNETUN MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUKSEN 2 JA 4 §:N MUUTTAMISESTA

1 Yleistä

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain muuttamisesta (HE 309/2018 vp) hyväksyttiin eduskunnassa 13.3.2019. Eduskunnan hyväksymällä ja sittemmin 1.5.2019 voimaan tulleella lailla kalastuslain muuttamisesta (427/2019) kalastuslakia (379/2015) muutettiin muun muassa parantamalla Ylä-Lapin kuntalaisten kalastusmahdollisuuksia valtiolle kuuluvilla vesialueilla kalakantojen tilan sallimissa rajoissa. Voimaantulleen lain mukaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntalaisilla on jatkossa oikeus lunastaa Metsähallitukselta henkilökohtainen kausilupa, joka oikeuttaa Metsähallituksen asettamien lupaehtojen puitteissa viehekalastukseen henkilön kotikunnassa sijaitsevilla valtiolle kuuluvilla lohen sekä taimenen nousualueilla. Näin ollen aiemmin voimassa olleesta kalastuslupien määrän kiintiöinnistä lohen sekä taimenen nousualueilla luovuttiin paikkakuntalaisten osalta ja paikallisten kalastuksesta nousualueille syntyvää kalastuspainetta säädellään jatkossa kalastajakohtaisilla saaliskiintiöillä sekä muilla mahdollisilla Metsähallituksen tarpeellisiksi katsomilla kalastusrajoituksilla, joilla varmistetaan, että kalastuspaine nousualueilla on ekologisesti kestävällä tasolla. Uudistuksella parannetaan saamelaisten ja paikallisten kalastuskulttuurin harjoittamismahdollisuuksia.

Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) 24 §:n 1 momentin mukaan Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvien suoritteiden maksujen määräämisestä, viivästyskorosta, maksujen perinnästä ja toimivallasta maksuista päätettäessä säädetään valtion maksuperustelaisissa (150/1992). Valtion maksuperustelain 8 §:n 2 momentin mukaan asianomainen ministeriö päättää, mitkä ministeriön ja hallinnonalan muiden viranomaisten suoritteet tai suoriteryhvät ovat maksullisia ja mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä maksu määrätään omakustannusarvon perusteella sekä mitkä suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein. Maa- ja metsätalousministeriön toimivaltaan kuuluu siten valtion maksuperustelain 8 §:n 2 momentin nojalla säätää sellaisten Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien yksikön suoritteiden maksuista, jotka kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan tai toimialaan. Tällaisia ovat muun muassa suoritteet, jotka liittyvät tai joiden on katsottava liittyvän kalastukseen, metsästyksen, poronhoitoon ja luontaiselinkeinojen harjoittamiseen. Vuodesta 2005 lähtien maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan kuuluvien Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvien julkisoikeudellisten suoritteiden maksuista on säädetty maa- ja metsätalousministeriön määräajoin uusittavalla asetuksella.

Ehdotettavalla asetuksella lisättäisiin voimassa olevaan maa- ja metsätalousministeriön asetukseen eräiden Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien suoritteiden maksuista (888/2017), jäljempänä *MMM:n maksuasetus*, lakimuutoksen edellyttämät kaksi

uutta suoritetta sekä tehtäisiin näiden lisäämisestä asetukseen aiheutuvat muutokset. Uudet suoritteet olisivat Ylä-Lapin kuntalaisten omakustanteinen kausilupa viehekalastukseen oman kuntansa alueella sijaitsevilla valtiolle kuuluvilla lohen sekä taimenen nousualueilla sekä alle 18-vuotiaiden vastaava maksuton kausilupa. Muita muutoksia vuoden 2019 loppuun asti voimassa olevaan MMM:n maksuasetukseen ei tehtäisi.

Asetus annettaisiin valtion maksuperustelain 8 §:n 2 momentin nojalla.

2 Tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Ehdotettavalla asetuksella säädettäisiin kalastuslain muutetun 10 §:n edellyttämistä uusista suoritteista. Alle 18-vuotiaiden osalta kalastuslain 10 §:n 2 momentissa säädetään, että kausilupa on maksuton. Maksuttomuuden taustalla on saamelaislasten ja nuorten osalta pyrkimys parantaa saamelaiskulttuuriin kuuluvan perinteisen kalastuksen harjoittamisedellytyksiä sekä paikallisten lasten ja nuorten osalta pyrkimys tukea lasten ja nuorten kalastusharrastusta yleisesti.

Täysi-ikäisten kausiluvan osalta 10 §:n 2 momentissa säädetään, että luvasta peritään maksu, jonka suuruudesta säädetään valtion maksuperustelaisissa (150/1992) ja sen nojalla. Hallituksen esityksessä laiksi kalastuslain muuttamisesta todetaan edelleen, että tarkoituksena on, että kausilupa olisi omakustannushintainen ja siitä säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella eräiden Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien suoritteiden maksuista (HE 309/2018 vp, s. 6). Täysi-ikäisten kausiluvan maksun osalta tavoitteena on siten, että maksu vastaa suoritteen tuottamisesta syntyviä kustannuksia. Kalastukseen liittyvien omakustannusarvoisten suoritteiden omakustannusarvo muodostuu pääosin eräasioiden vakituisen ja osa-aikaisen henkilöstön palkka-, hallinto- ja yleiskuluista, aktiivisesta kalavesien hoidon toteuttamisesta sekä asiakkuushallinnan hoidosta. Aktiiviseen kalavesien hoitoon luetaan muun muassa kalastuksen ja kalakantojen hoidon järjestämisen suunnittelu ja toteuttaminen sekä saalisraportointi. Asiakkuushallinta kattaa puolestaan muun muassa asiakastutkimukset, asiakastyytyväisyysmittaukset, tuotekehityksen, lupajakelukanavien ylläpidon sekä markkinoinnin, myynnin ja viestinnän.

3 Vaikutukset

Kalastuslain 10 §:ssä säädetty uusi Ylä-Lapin kuntalaisten kausilupa vaikuttaa Metsähallituksen jokilupa-alueiden kiintiöintiin. Lupa-aluekohtaisesti myytävät lupakiintiöt vahvistetaan kiintiöpäätöksillä, jotka perustuvat Metsähallituslain 18 §:n 2 momenttiin. Metsähallitus voi paikallisten kausilupien estämättä jatkossakin myöntää aluekohtaisia kaikkien ostettavissa olevia kalastuslupia lohen sekä taimenen nousualueille kalakantojen sallimissa rajoissa. Kuntalaisten kausiluvan käyttöönotosta johtuen nykyisiä lyhytaikaisten lupien myyntikiintiöitä joudutaan kuitenkin jonkun verran vähentämään, kun huomioidaan kuntalaisten arvioitu kalastuspaine. Metsähallituksen arvion mukaan kuntalaisten kausiluvasta johtuen liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen vapalupien määrä tulee kokonaisuutena vähenemään noin 1 000–2 000 lupavuorokautta, josta johtuva lupatulojen vähentyminen on noin 20 000–35 000 euroa/vuosi.

Omakustannusarvon mukaisista kuntalaisten kausiluvista arvioidaan 40 euron lupamaksulla kertyvän vastaavasti lupatuloja noin 26 600 euroa/vuosi, mikä vastaa Metsähallituksen laskelmaa kuntalaisten kausiluvasta aiheutuvista kustannuksista (taulukko 1). Alle 18-vuotiaiden maksuttomien lunastettujen kausilupien määrällä ei arvioida olevan suurta taloudellista merkitystä. Paikallisten kalastuksesta syntyvää kalastuspainetta on ylipäättään vaikea arvioida ennen ensimmäistä kalastuskautta, mistä syystä arvioon liittyy epävarmuutta. Tämän hetkinen arvio perustuu Metsähallituksen vuoden 2018 lupamyynnin toteumaan, kuntalaisten lupien lunastamisen osuuksiin sekä karkeaan ennusteeseen kuntalaisten kalastuspaineesta lakimuutoksen myötä. Kausiluvasta omakustannusarvon mukaisesti perittävää maksua tullaan tarvittaessa loppuvuonna ensimmäisen kalastuskauden kalastuksen ja lupamyynnin toteutuman perusteella täsmentämään samassa yhteydessä, kun uusi MMM:n maksuasetus muutoinkin annetaan.

Taulukko 1.

Julkisoikeudelliset suoritteet (kausilupa)	
€	Arvio 2019
Tuotot	26 633
Henkilöstökustannukset	13 365
Muut erilliskustannukset	9 350
Poistot ja korot	1 780
Osuus yhteiskustannuksista	870
Ennakoimattomat kulut + 5% kaikista kuluista	1 268
Kustannukset yhteensä	26 633
Kustannusvastaavuus	0
Kustannusvastaavuus (%)	100 %

4 Yksityiskohtaiset perustelut

2 § *Omakustannusarvon mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet*

Pykälässä säädetään omakustannusarvon mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista. Pykälään lisättäisiin uusi 10 kohta, jonka mukaan kalastuslain (379/2015) 10 §:n 2 momentissa tarkoitettusta Enontekiön, Inarin tai Utsjoen kuntalaisten kausiluvasta viehekalastukseen henkilön kotikunnassa sijaitsevilla valtiolle kuuluvilla lohen sekä taimenen nousualueilla perittäisiin 40 euron kiinteä maksu. Maksu perustuisi suoritteen keskimääräiseen omakustannusarvoon, jonka määräytymistä on tarkasteltu yksityiskohtaisemmin 3 luvussa.

Lohen sekä taimenen nousualueille kohdistuvat kalastusluvut on aiemmin kaikki hinnoiteltu liiketaloudellisin perustein MMM:n maksuasetuksen 5 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaisesti. Esitetyn muutoksen myötä vapakalastusluvut viehekalastukseen pysyvät edelleen pääosin liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavina mutta Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntalaisten kausilupa hinnoitellaan jatkossa omakustannusarvon mukaisena julkisoikeudellisena suoritteena ja alle 18-vuotiaiden vastaava lupa maksuttomana suoritteena.

Lisäksi pykälän kohtien 10–14 numerointi korjattaisiin vastaamaan uutta numerointia.

4 §

Maksuttomat julkisoikeudelliset suoritteet

Pykälässä säädetään maksuttomista julkisoikeudellisista suoritteista. Pykälän 1 kohtaa muutettaisiin siten, että kalastuslain säädösnumero poistettaisiin tarpeettomana, koska se mainittaisiin jatkossa jo 2 §:n uudessa 10 kohdassa.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 kohta, jonka mukaan kalastuslain 10 §:n 2 momentissa tarkoitettu Enontekiön, Inarin tai Utsjoen alle 18-vuotiaan kuntalaisen kausilupa viehekalastukseen henkilön kotikunnassa sijaitsevilla valtiolle kuuluvilla lohen sekä taimenen nousualueilla olisi maksuton. Maksuttomuus perustuu kalastuslain 10 §:n 2 momenttiin, jossa säädetään, että kyseinen kausilupa on alle 18-vuotiaille maksuton.

Uudesta 2 kohdasta johtuen pykälän 7 kohdan b-alkohta poistettaisiin ja numerointia korjattaisiin siten, että c-alkohta nimettäisiin b-alkokhdaksi. Pykälän 7 kohdan b-alkokohdan mukaan vapakalastuslupa viehekalastukseen alle 15-vuotiaille olisi poiketen 7 kohdan pääsäännöstä maksullinen Teno- ja Näätämöjoen vesistön, Tuulomajoen ja Paatsjoen vesistöjen tai Tornion- ja Ounasjoen vesistöjen lohen ja taimenen nousualueilla. Kyseinen alakohta poistettaisiin epätarkoituksenmukaisena, koska kalastuslain uuden 10 §:n 2 momentin sekä MMM:n maksuasetuksen 4 §:n uuden 2 kohdan mukaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen alle 18-vuotiaan kuntalaisen kausilupa viehekalastukseen henkilön kotikunnassa sijaitsevilla valtiolle kuuluvilla lohen sekä taimenen nousualueilla, joita myös 7 b kohdassa mainitut vesistöt ovat, on maksuton.

Lisäksi pykälän kohtien 2–6 numerointi korjattaisiin vastaamaan uutta numerointia.

5 Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä Metsähallituksen tekemien laskelmien pohjalta. Asetusta koskeva saamelaiskäräjälain (974/1995) 9 §:n mukainen neuvottelu maa- ja metsätalousministeriön ja Saamelaiskäräjien välillä pidettiin 26.4.2019.

Asetusehdotus lähetettiin lausunolle 17.4.2019 päivätyllä pyynnöllä ja se oli nähtävillä myös maa- ja metsätalousministeriön verkkosivuilla. Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta: valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Metsähallitus, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Saamelaiskäräjät, Kolttien Kyläkokous, Enontekiön kunta, Inarin kunta, Utsjoen kunta, Kalatalouden Keskusliitto, Lapin Kalatalouskeskus, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry sekä Lapin vapaa-ajankalastajat ry. Myös muut tahot saivat antaa lausuntoja.

Lausunnon asetuksesta antoivat Metsähallitus, Saamelaiskäräjät, Kolttien Kyläkokous sekä Inarin kunta. Metsähallitus totesi lausunnossaan, että perustelumuiustiossa on hyvin esitetty Ylä-Lapin kausiluvan hinnoitteluun ennen ensimmäistä kalastuskautta liittyvät epävarmuustekijät, joita koskien tullaan saamaan enemmän tietoa ensimmäisen kalastuskauden aikana, minkä jälkeen on mahdollista tehdä täsmällisempi arvio kausiluvan omakustannehinnasta. Lisäksi Metsähallitus esitti muutamia tarkennuksia asetustuistiotia sekä 4 §:n muotoilua koskien.

Saamelaiskäräjien lausunto perustui Saamelaiskäräjien maa- ja metsätalousministeriön ja Saamelaiskäräjien välisessä neuvottelussa esittämiin huomioihin ja esityksiin. Saamelaiskäräjät toi neuvottelussa ja lausunnossaan esiin, että saamelaisten oikeuden kalastaa tulee olla täysin maksuton. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan saamelaisille maksettavaksi tulevia kuluja saa aiheutua ainoastaan kausiluvan kirjoittamisesta ja luvan kirjoitusmaksun tulee olla nimellinen, enintään 25 euroa/kausi. Saamelaiskäräjät piti hyvänä, että kausiluvan kirjoittamisesta ei perittäisi ollenkaan maksua alle 18-vuotiailta.

Kolttien Kyläkokous viittasi lausunnossaan aiempaan 6.11.2018 antamaansa lausuntoon koskien hallituksen esitystä kalastuslain muuttamiseksi ja totesi, että esitetyssä luonnoksessa maa- ja metsätalousministeriön asetukseksi eräiden Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien suoritteiden maksuista annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 2 ja 4 §:n muuttamisesta on Kolttien Kyläkokouksen aiemmassa lausunnossa esitetyn mukaisesti huomioitu kolttalain (253/1995) 9 §:n mukainen oikeus harjoittaa maksutta kalastusta valtion vesialueella sekä alle 18-vuotiaiden kausiluvan maksuttomuus. Kolttien Kyläkokous esitti, että lainsäädäntöön tehdystä muutoksesta hankitaan saamen kielilain (1086/2003) 9 §:n mukaisesti saamenkieliset käännökset, jotka saatetaan sähköisiin Finlex-säädösjulkaisuihin.

Inarin kunta totesi lausunnossaan, että sillä ei tässä vaiheessa ole huomautettavaa asetusluonnoksesta, mutta esitti samalla toiveen, että kunnan kanssa keskustellaan asiasta syksyn maksutäsmennyksen yhteydessä.

Lausuntokierroksen ja saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisen neuvottelun jälkeen ministeriö muutti 2 §:n 10 kohdassa säädettävän omakustannehintaisten kausiluvan maksua 45 eurosta 40 euroon. Lisäksi asetuksen 4 §:n muotoilua täsmennettiin ja asetusmuistioon tehtiin muutamia tarkennuksia.

6 Laintarkastus

Asetusehdotusta ei ole tarkastettu oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikössä asian kiireellisyyden vuoksi.

7 Voimaantulo

Asetus esitetään tulevaksi voimaan 17 päivänä toukokuuta 2019.